

2. Засади використання автоматизованої системи документообігу Залізничного районного суду м. Львова. URL: <http://zl.lv.court.gov.ua/sud1309/zasadu/>.

3. Засади використання автоматизованої системи документообігу Кобеляцького районного суду Полтавської області. URL: http://kb.pl.court.gov.ua/sud1610/zasad_sud/zasad1/.

4. Засади використання автоматизованої системи документообігу Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області. URL: <http://sk.dp.court.gov.ua/sud0435/4/3232/>.

Шумейко Дмитро Олександрович,
доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ (ПЕРЕБУВАННЯ) ОСОБИ У КОНТЕКСТІ НЕОБХІДНОСТІ ВРУЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ

Незважаючи на регламентацію вимог Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку вручення процесуальних документів, правозастосовна практика з цього питання суперечлива та неоднозначна. Зважаючи на нагальність проблеми, своєчасним та очікуваним було б узагальнення відповідної практики та надання роз'яснення вищими судовими інстанціями щодо критеріїв оцінки таких обставин. На нашу думку, у цьому питанні потрібно виходити з формальної оцінки дій щодо виконання вимог ст. 297-5 КПК України та обставин провадження зокрема щодо активності сторони обвинувачення у вжитті заходів для вручення процесуальних документів підозрюваному, дій, що свідчать про намагання уповноважених органів з'ясувати або підтвердити місцезнаходження підозрюваного, пошук способу його повідомлення із урахуванням інформації, що міститься в матеріалах кримінального провадження та інших джерелах. Законодавець передбачає порядок вручення повісток про виклик підозрюваного шляхом надсилання їх за останнім відомим місцем проживання чи перебування (тобто лише за одним з таких місць). Вважаємо, що таке формулювання потребує корегування, що витікає із законодавчого визначення понять «місце проживання», «місце перебування».

Разом з тим, чинне законодавство не передбачає дозвільний порядок вибору місця проживання, що узгоджується з нормами

Конституції України (ст. 33), і, відповідно особа може мати кілька місць проживання, проте реєстрація можлива лише за однією адресою за вибором особи (для завдань щодо повідомлення підозрюваного тривалість перебування (мешкання) особи у певному місці не має значення, головним є вжиття заходів для забезпечення обізнаності особи про таке повідомлення).

Відповідно до ч. 1, 6 ст. 29 ЦК України місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово. Місцем проживання може бути житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в ньому (гуртожиток, готель тощо) у відповідному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово.

Відповідно до ст.3 Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні»: місце проживання - житло, розташоване на території адміністративно - територіальної одиниці, в якому особа проживає постійно або тимчасово; місце перебування - адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком менше шести місяців на рік; реєстрація - внесення інформації до реєстру територіальної громади, документів, до яких вносяться відомості про місце проживання/перебування особи, із зазначенням адреси житла/місця перебування із подальшим внесенням відповідної інформації до Єдиного державного демографічного реєстру в установленому Кабінетом Міністрів України порядку; документи, до яких вносяться відомості про місце проживання, – паспорт громадянина України, тимчасове посвідчення громадянина України, посвідка на постійне проживання, посвідка на тимчасове проживання, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист (у окремих випадках може бути потрібно встановити чи не належить особа до зазначених категорій, зокрема чи не відбулось змін у її соціально-правовому статусі відтоді як уповноваженими органами направлялись повідомлення за останнім відомим місцем проживання або перебування особи).

Для громадян, які проживають на тимчасово окупованих територіях або переселилися з неї передбачений порядок отримання довідок, що підтверджують місце їх перебування. Так, відповідно Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» зазначено, що за зверненням громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, за місцем їх перебування оформляються і видаються органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації

фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, довідки, що підтверджують місце їх перебування. Такі довідки видаються громадянам у день звернення на підставі паспорта громадянина України чи іншого документа, до якого згідно із Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» вносяться відомості про реєстрацію місця проживання, та письмової заяви, в якій зазначається адреса, за якою громадянину може бути вручена офіційна кореспонденція. При цьому відомості (відмітка) про місце перебування такої особи не вносяться до її паспорта. Порядок реєстрації внутрішньо переміщених осіб регламентується Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та рядом підзаконних нормативних актів, аналіз яких свідчить, що інформацію про місце проживання (перебування) такої особи можна визначити шляхом отримання інформації з Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, реєстрів територіальних громад.

Особи, які не проживають за адресою, що зареєстрована як місце їх проживання, більше одного місяця і які мають невиконані майнові зобов'язання, накладені в адміністративному порядку чи за судовим рішенням, або призиваються на строкову військову службу і не мають відстрочки, або беруть участь у судовому процесі в будь-якій якості, зобов'язані письмово повідомити орган реєстрації про своє місце перебування.

Практично - реєстрація місця проживання або місця перебування особи – це внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру про місце постійного проживання або місце фактичного перебування особи із зазначенням адреси, з метою ведення демографічного обліку населення, офіційного листування або вручення офіційної кореспонденції особі, а також здійснення інших юридично значущих дій, пов'язаних із місцем проживання й перебування особи. ... Під час розмежування понять «місце проживання» та «місце перебування» ключовою ознакою є строк такого проживання: місцем проживання – житло, в якому особа проживає більше ніж шість місяців на рік, місцем перебування – житло, в якому особа проживає менше ніж шість місяців на рік. Під час реєстрації місця проживання та перебування особи необхідно підтвердити право на проживання або перебування цієї особи в відповідному житлі й надати перелік інших документів, що підтверджують особу, тощо.